

TENEN

28. årgang nr. 1 – august 2017

FAREKLIP I ÍRLAND - FÅRET NYDER DET - BONDEN FORTÆLLER, AT ULDENS SALGSPRIS IKKE DÆKKER KLIPPELØN - SE BAGSIDEN

Indhold:

Kære Fru Anna Kjems - og lidt om hakning	side 3
30 år gammel litteraturliste med endnu ældre teknikker	side 11
Ladbytapetet	side 12
Vibeke Lindhardt	side 15
Viking Couture	side 18
Ting du ikke har set før	side 19
Postkort fra Odense	side 20
Aran trøjer	side 21
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side 23
Bagsiden – postkort fra Irland	side 24

QR-koden henviser til dette bladnummers side på internettet

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55

Næstformand: Lone de Hemmer Egeberg, Teglgården 66 st.th, 3460 Birkerød,
telefon 45 81 05 05

Kasserer: Bent Bille, Søndergade 66, 5620 Glamsbjerg, telefon 64 72 15 65

REG.NR. 1551 GIROKONTO 143 01 30 • SWIFT-BIC: DABADKKK IBAN: DK23 3000 0001 4301 30

Medlemsskab tegnes hos kassereren. I sæson 2017/18 er prisen pr. år 250 kr.

Husstandsmedlemsskab koster 300 kr. Betaling forud med frist 1. juli.

Medlemmer får tilsendt tidsskriftet TENEN.

TENEN – Danish Society for Textile History – Verein für Dänische Textilgeschichte

Tidsskriftet TENEN

Redaktion: Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2, 3520 Farum, telefon 44 95 05 55,

ePost silke-annet@silke-annet.dk • Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 26 60 28 40,

ePost vofl3450@gmail.com

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 21.08.2017

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne august, november, februar og maj. Deadline for redaktionelt stof er seks uger før eller efter aftale med redaktionen.

Artikler og indlæg sendes til redaktionen

fx med ePost – eller evt. maskinskrevet med brevpost. Tekst og illustrationer adskilt.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer

– så længe lager haves. Prisen er 65 kr.

Ændring af sendeadresse meddeles til kassereren.

Web-sted: www.tenen-dk.tk – Facebook: www.facebook.com/groups/TENEN.forening

Aarsdag 13. Febr. 1975
med
en Venne som er - Møkket.
på min Høner.

13/2. 75.

Kære Fru Anna Kjems.

Det er i Grunden Nationalmuseet, der leder efter nogen, der kender at "bakke"; og det er Ingeborg Schmidt fra Kollund, der satte mig paa Sporet. For det var Hans Schmitts Moster, der brugte "Teknikken" for de mange Aar siden. Hun lavede selv en grov, kort Hækkelsnaal af Benved og saa lavede hun Fingerhandsker. Nubrede var de, næsten som dobbelte, og saa stærke. Trimse Skødt forsynede den halve by, vi er mange, som husker Handskerne, men ingen kender at "bakke". Her er det gaaet ligesaadan paa Løjt. Der var to Søstre med en lille Manufakturbutik, der lavede og solgte, men endnu har jeg ikke kunnet finde nogen, der kender at lave dem. Saa var det jeg, tænkte, om der måske fandtes gamle Koner derned ad, som vidste hvordan sligt gik for sig? Vi havde i flere Aar en københavnsk lærerinde, Frk. Gabe i sommerferierne, og hun lærte sig at bakke, men hun har været død i mange Aar.

Forleden Dag tog jeg Telefonen for min Søster i Rinkenæs og hun spurgte mig saa for hos Sagfører Kjems, hvordan I har det. Det er ikke saa let at blive gammel, men Frandsen, der nu er 87, maa vi vist sige, klarer sig godt. Benene er stive, og ikke altid smertefrie, men p. T. kan han da gaa lange ture og kører ellers ned paa Gaarden en Tur hver Eftermiddag. Det er snart mange Aar siden, vi besøgte Jer og blev saa optaget af alt hvad vi hørte og saa, saa vi glemte baade Klok' og det hele - d. v. nok sige, Jeres Spisetid. Jeg er helt flod ved at tænke paa det.

Men Tak for sidst, - og de bedste

Hilsener fra
Ivar og Anna Cæcilie Lycke.
Barsmark Bygade 69.
Skadesgaard.

13/2- 1975.

Kære Fru Anna Kjems

Det er i Grunden Nationalmuseet, der leder efter nogen, der kender at "bakke", og det er Ingeborg Schmidt fra Kollund, der satte mig paa Sporet. For det var Hans Schmidts Moster, der brugte "Teknikken" for de mange Aar siden. Hun lavede selv en grov, kort Hækkelsnaal af Benved og saa lavede hun Fingerhandsker. Nubrede var de, næsten som dobbelte, og saa stærke. Trimse Skødt forsynede den halve by, vi er mange, som husker Handskerne, men ingen kender at "bakke". Her er det gaaet ligesaadan paa Løjt. Der var to Søstre med en lille Manufakturbutik, der lavede og solgte, men endnu har jeg ikke kunnet finde nogen, der kendte at lave dem. Saa var det jeg tænkte, om der måske fandtes gamle Koner derned ad, som vidste hvordan sligt gik for sig? Vi havde i flere Aar en københavnsk lærerinde, Frk. Gabe i sommerferierne, og hun lærte sig at bakke, men hun har været død i mange Aar.

Forleden Dag tog jeg Telefonen for min Søster i Rinkenæs og hun spurgte mig saa for hos Sagfører Kjems, hvordan I har det. Det er ikke saa let at blive gammel, men Ivar Lycke, der nu er 87, maa vi vist sige, klarer sig godt. Benene er stive og ikke altid smertefrie, men p. T. kan han da gaa lange ture og kører ellers ned paa Gaarden en Tur hver Eftermiddag.

Det er snart mange Aar siden, vi besøgte Jer og blev saa optaget af alt hvad vi hørte og saa, saa vi glemte baade Klok' og det hele - d. v. nok sige, Jeres Spisetid. Jeg er helt flod ved at tænke paa det.

Men Tak for sidst, - og de bedste
Hilsener fra

Ivar og Anna Cæcilie Lycke
Barsmark Bygade 69
Skadesgaard.

Lucie Borgsmidt-Hansen døde i 2013. Hun var TENENS revisor. Blandt Lucies efterladte ting, var der bla. nogle hakke-prøver og et delvist falmet håndskrevet brev til Anna Kjems, der i noget formindsket udgave er vist på foregående side sammen med en transskribering.

Brevets tekst åbnede i første omgang flere spørgsmål for mig, end det besvarede. Umiddelbart var der fire spørgsmål, der trængte sig på:

- Hvem var denne Anna Kjems, og hvorfor blev hun kontaktet?
- Emnet at hakke – jeg kendte det

vist bedst som tunesisk hækling – var det nu det samme?

- Hvor i landet lå Skadesgaard?
- Hvorfor havde Lucie dette brev?
- Hvem havde lavet de hakkeprøver, som Lucie havde sammen med brevet - det er dem, der er på billedet herunder?

Søgemaskinen Google er min ven og sammen med nogle interviews er der kommet nogle ledetråde for dagen.

Her får du et forsøg på udredning af trådene ...

Den korte forklaring er:

- Anna Kjems: Om denne dame kan det kort siges, at hun var en gæv sønderjyde. Hun havde fingersnilde og ditto viden, og desuden havde hun en meget stor kontakthflade i husflidens verden.
- At hakke: Ganske rigtigt er hakning og tunesisk hækling to benævnelser for samme slags håndarbejde.
- Skadesgaard: Et ord i brevet og søgninger i kort afslører, at Skadesga-

ard ligger på Løjtland nordøst for Aabenraa.

- Hvorfor havde Lucie mon dette brev: Jo, hun var veninde med Anna Kjems ene datter og kan have fået prøver og brev via hende. Ellers forbliver det måske en gåde. Lucie havde samlet mange besynderlige små lokale perler, der måske kunne komme til nytte.
- Prøvernes mærkesedler tyder på, at de engang tilhørte af Anna Kjems.

Anna Kjems

... hmm ... navnet var bekendt, men hvordan var det nu lige?

En søgning med Google hjalp! – for det var jo fra Danmarks Folkelige Broderiers billedhæfter og lysbilledserier kendskabet kom!

Anna Kjems levede fra 1893 til 1990 og var husflidslærer og forkæmper for den sønderjyske sag. Hun var født i Bådsbøl skole i Ballum nær Tønder. Anna Kjems var nummer to barn ud af fem børn.

Anna Kjems f. Lorenzen uddannede sig til forskolelærerinde i Hovén i Vestjylland. Hun blev gift i 1919 og valgte sammen med manden ved genforeningen i 1920 at beholde sit tyske statsborgerskab, så der frit kunne arbejdes med det danske mindretal i Sydslesvig. Parret fik i alt fire børn.

I 1922 blev ægteparret ansat under Dansk Skoleforening som vandrerslærere for det danske mindretal i Sydslesvig.

Den gamle kro i Harreslev, nær Flensborg – Harreslee – der senere skulle blive kendt som Husflidsgården i Harreslee, blev deres hjem de næste mange år. AK havde fra sin

mor, der var landmandskone og forfatter, lært nøjsomhed, ligesom hun havde lært både broderi, vævning og tønderknipling. I Husflidsgården blev der holdt mange kurser, og det var ofte brugsting som gulvløbere og garn til strikning af uldsokker, Anna lærte sine elever at fremstille. Selv havde hun lært sig at spinde ved at se en kyndig over skuldrene og derefter forsøge selv. Snart blev hun ret ferm til emnet.

1967 blev Danmarks Folkelige Broderier kontaktet af Anna Kjems, da hun indså, at der måtte være mange bevaringsværdige broderier i dansksindede hjem syd for grænsen. Det blev til hæfte/lysbilledserie nummer VII – Syd Slesvig - i 1976. Forinden havde der været et halv dusin udstillinger i området.

Anna Kjems var en særdeles aktiv kvinde. Hun var bl.a. formand for den danske kvindeforening i Sydslesvig. I 1977 udgav hun bogen *Spind selv på håndten* og i 1983 udkom *Kniplinger og knæpkager*.

Anna Kjems var hele sit voksne liv et forbillede for de mange sydslesvigske kvinder – der ofte kom fra nøjsomme kår. Hun var helt sik-

Spind selv på hånden

På bogomslaget af "Spind selv på hånden" ses Anna Kjems og bogen fortsætter med billeder af hende gennem hele foto-serien om at spinde på hånden.

kert både en støtte og en kilde til inspiration.

Den anden bog af Anna Kjems: Kniplinger og Knæpkager er derimod et tidsbillede af Anna Kjems' liv og omgangskreds. Knæpkager har fået deres navn efter den lyd, det giver, når man bider i den hårde kage. Sammen med Gode Råd er det nok en af de ældste småkagetyper, der kendes i Danmark.

Hanne Frøsig Dalgaard har en gang besøgt den aktive kvinde og husker hende den dag i dag tydeligt. Anna Kjems var en person, der satte sine aftryk overalt. Hanne ved blandt andet, at mange har været på snuptagskurser, der ofte blev afholdt i Ballumgård med Anna Kjems' datter som leder og Lucie mfl. som hjælpere.

De to bøger af Anna Kjems lån-

te jeg i midten af november 2013 af Hanne Jørgensen fra Haderslev. Hanne og hendes mand har en meget stor samling af gamle tekstiler fra Hannes hjem, der var en gård i Haderslev området.

I 1989 sendte TV2/ Danmark en 30 min. portrætfilm med Anna Kjems. Filmen er lavet af Anette Bastiansen og Hans Wessing.

“De vestjyske tjenestepigers universitet - Hoven Kvindehøjskole” var ikke en almindelig højskole, men et seminarium. Mellem 1891 og 1926 uddannede skolen omkring 850 unge kvinder til vinterlærerinder. Langt de fleste af pigerne boede i skolens bygninger. Måltiderne indtog pigerne i degneboligens spisestue.

Vinterlærere og -lærerinder skulle virke ved de små skoler under den vestjyske skoleordning. Ordningen havde sin rod i skoleloven af 1814 og fungerede i den vestlige del af Vejle Amt, den sydlige del af Ringkøbing Amt og den nordlige del af Ribe Amt. Folk måtte her beholde deres børn hjemme, når der var behov for deres arbejdskraft i landbruget.

Annas mand Niels Kjems døde i 1975.

Her er han i 1944 blevet kommanderet i tysk “Volkssturm” uniform.

Efter Annas død i 1990 blev familiens samling af husflidsprodukter og værktøj fra både faderen og moderen skænket til “Museum og Udvik-

lingscenter for Husflid og Hverdagskunst” i Kerteminde.

Dette museum blev stiftet i 1990 som en selvejende institution. Museet blev senere nedlagt pga. dårlig økonomi i foreningen Dansk Husflid.

I perioden fra 1993 til 2007, hvor husfliden boede i eget hus på Tyrebakken i Kerteminde, blev mange museumsgenstande udstillet i de store kælderlokaler. I 2007 flyttede museet med kontoret tilbage til højskolen. Her blev museet udstillet i et par lokaler nær sekretariatet.

Da sekretariatet flyttede til Fagskolen i Odense, blev der ikke plads til museet.

Det lykkedes at få lavet en aftale med Ringkøbing-Skjern Museum om overtagelse af husflidens museumssamling. Samlingen har depot i Skjern og udstillingssted på Gåsemandens Gård, hvor lokale husflidsfolk vil vise forskellige nye og gamle husflidsaktiviteter.

Gåsemandens Gård i Hemmet, er oprindeligt et gammelt bedelandbrug fra 1789. I dag kan man opleve husflidens historie i gårdens autentiske bygninger, som i øvrigt er sat i stand blandt andet med hjælp fra Realdania.

Barsmark findes på halvøen Løjtland nordvøst for Aabenraa.

At hakke

... har ifølge “Berlingske Haandarbejdsbog, bind 2, år 1943” følgende definition: *Hakke, populær Betegnelse for tunesisk Hækling. Hækleart, hvor alle Masker bliver på Naalen og afmaskes i efterfølgende Række. Om Udførelsen, se Tunesisk Hækling.*

Det stemmer overens med, hvad jeg har lært om emnet. Dog står der, at der kun kan hakkes fladt, men ifølge de prøver Anna Kjems sendte retur, kan der også hakkes rundt!

“Berlingske Haandarbejdsbog, bind 3, år 1943”: Lidt over 8 sider beskriver i tekst og billeder forskellige former for Tunesisk Hækling: *Tunesisk hækling, der også kaldes Strikkebækling eller Hakning, er en meget gammel form for Hækling, der stammer fra Afrika, hvor ogsaa Arabernes Strikkepinde er forsynet med Hæklekroge.*

... Arbejdet er på en Maade en Mellemting mellem Strikning og Hækling, hvorfor det ogsaa har faaet sit eget Navn, Hakning, og man taler om at hakke i stedet for at bække, men det oprindelige Navn er Tunesisk Hækling

Lis Paludan: “Hækling – Historie og teknik” fra 1986, ISBN 87-418-

76382, behandler også emnet indgående både med illustrationer og den historiske baggrund.

Hakning har med mellemrum været beskrevet i diverse dameblade f.eks.:

- *Hendes Verden* nr. 27, 1966.
- *Håndarbejde* nr. 8, 1995.
- *Familie Journalen* nr. 1, 1997.
- *Familie Journalen* nr. 15, 2005.

Nettet har flere gode sider, alt afhængigt af, om man søger på Hakning eller på Tunesisk Hækling.

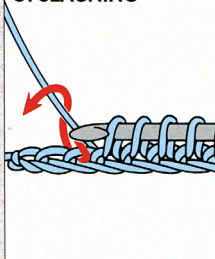
En hakkenål ligner en lang lige strikkepind med hæklekrog i den ene ende og en “stopklods” i den anden. Der ligger en grønfarvet hakkenål under prøverne på billedet side 5. Hakkenåle findes i forskellige tykkelser.

Et TENEN-medlem har fortalt mig, at hun lærte at “hakke” på en togrejse. En medrejsende sad og udførte arbejdet og blev kigget over skuldrene. I Bologna måtte vort medlem så lige anskaffe sig sådan et redskab samt garn, hvorefter teknikken blev forsøgt efterlignet. Hun kendte ikke navnet på teknikken og redskabet før langt senere.

SÅDAN HÆKLES TUNESISK HÆKLING

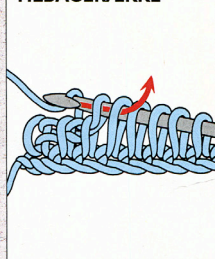
Her vises grundprincipperne i tunesisk hækling. På næste side kan du se en variation af den tunesiske hækling, nemlig et stribemønster. Der anvendes en speciel hakkenål, som er en lang hæklenål. Teknikken udføres i frem- og tilbagerækker og hækles altid fra retsiden. En række består således af 1 fremrække, hvor alle maskerne samles op på nålen, + 1 tilbagerække, hvor alle maskerne på nålen afmaskes.

OPSLAGNING

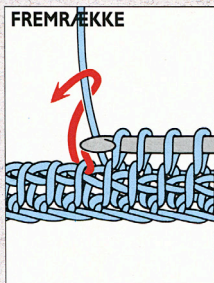
1. Hækl en luftmaske-række. Stik ned i 2. luftmaske fra nålen, slå om og træk garnet igennem, så der er 1 maske ekstra på nålen. Fortsæt sådan.

TILBAGERÆKKE

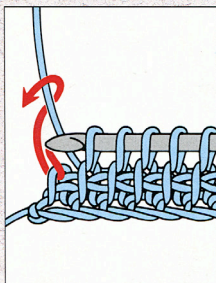

2. Slå om og træk garnet igennem 1. løkke, slå om og træk garnet igennem de næste 2 masker. Fortsæt således, til der er 1 maske tilbage ...

FREMRÆKKE

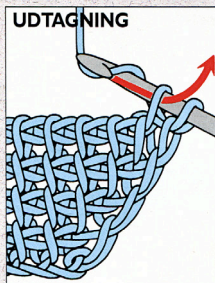

3. ... = 1, maske på fremrækken. Før nålen gennem 2. lodrette lænke, derefter i hver af de følgende lænker og hent garnet igennem.

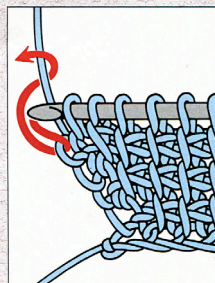

4. Tilbagerækken afmaskes som beskrevet under tegning 2. Fortsæt skiftevis med 1 frem- og 1 tilbagerække = 1 række i tunesisk hækling.

UDTAGNING

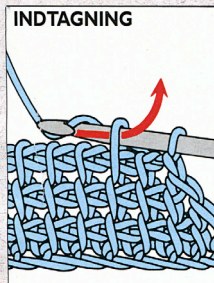

5. Man tager 1 maske ud i begyndelsen af en række ved at stikke hakkenålen ned i den vandrette maskelænke inden den 1. lodrette maskelænke.

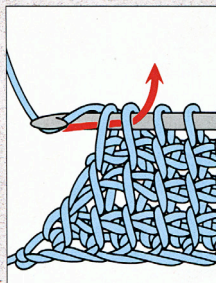

6. Der tages 1 maske ud i slutningen af en række ved at stikke nålen ned i en vandret lænke før sidste lodrette lænke og hente garnet igennem.

INDTAGNING

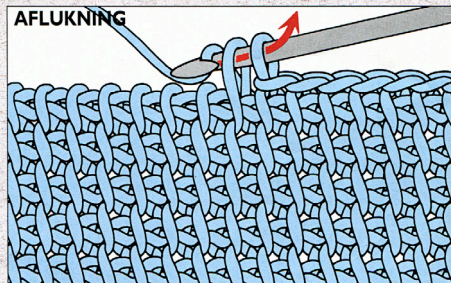

7. I begyndelsen af en række tages 1 maske ind sådan: spring 1 maske over eller stik nålen gennem 2 lodrette maskelænker samtidig.

8. Der tages 1 maske ind i slutningen af en række ved at stikke hakkenålen igennem de sidste 2 lodrette maskelænker samtidig.

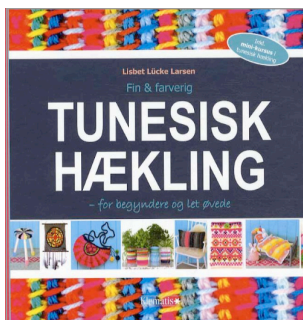
AFLUKNING

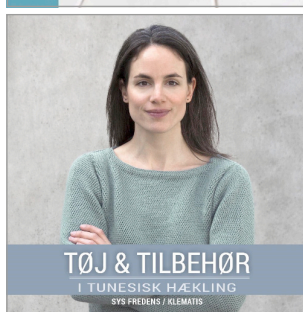
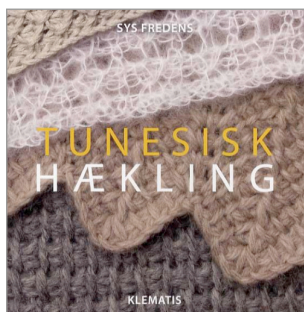
9. Når arbejdet har den ønskede længde, afsluttes det med en kædemaskerække. Aflukningen foregår på en fremrække ved at hækle 1 kædemaske ned

i hver maske således: Stik hakkenålen ned i en lodret maske, slå om og træk igennem begge masker på nålen som vist her på tegningen.

HÅNDARBEJDE NR. 8/95

Aktuelle bogforsider 2017.

Artiklen om Anna Kjems og hakning er blevet til på grundlag af flere års mere eller mindre systematisk indsamling og snak. Senest er internettet trevlet igennem i august 2017.

Kilder på nettet - der er klikbare henvisninger på dette bladnummers webside:

- Dansk Kvindebiografisk Leksikon – se www.kvinfo.dk
- Arven efter Danmarks Folkelige Broderier – 37 lysbilleder fra Sydslesvig på CDrom – se www.tenen-dk.tk
- Dansk Husflidsselskabs Mindefond – se mindefond.busflid.dk
- Google samt Kraks netkort
- Om kvindehøjskolen i Hoven – se www.tarmguiden.dk
- Internet Archive, tidligere webside om Hoven museum - web.archive.org
- Sydslesvighistorie – se sydslesvighistorie.dk
- Wessing film & TV – se wessingfilm.dk
- Lorenzens Gård, Nørrevej 29 Bådsbøl Ballum 6261 Bredebro, holder åben hele juli – se lorenzensgaard.com
- Gåsemandens Gård, Galgebjergvej 20, 6893 Hemmet, holder åben i juli og august – se www.levendehistorie.dk

Vibeke Lilbæk

30 år gammel litteraturliste med endnu ældre teknikker

Tvebinding

- Dandanell og Danielson: Tvåendstickat. Dalar-na, 1984.
 Frederiksen, Tove: Tvebinding. København, 1982.
 Gauslaa, Torbjørg: Pyntenapp på gamle og nye tvebandvotter. Norsk Husflid nr. 1, 1982.
 Glomdalsmuseet: Nytt om gammalt. Årbok 1981.
 Morset, Margrete: Døbbelvotta. Norsk Husflid nr. 1, 1984.
 Møller Nielsen, Ann: Pregle, binde og länke. Fredericia, 1983.
 Nylén, Anna-Maja: Hemslöjd. Lund, 1978.
 Torsviken, Marit: Skogsvott. Norsk Husflid nr. 5, 1980.
 Wintzel, Inga: Sticka mönster. Nordiska museet, 1976.

Nålbinding

- Brodén, Märta: Nålbinding. Stockholm, 1978.
 Gauslaa, Torbjørg: Nålbinding. Norsk Husflid nr. 3, 1976.
 Nordland, Odd: Primitive Scandinavian Textiles. Oslo, 1961.
 Nylén, Anna-Maja: Hemslöjd. Lund, 1978.
 Petersson, Inga-Lisa: Tagel och kosvansar. Hemslöjden nr. 4, 1982.
 Riksantikvarieämbetets textilsektion: Åslevanten. Stockholm, 1982.
 Steffensen, Helga: Nålebinding. København, 1975.
 Westman, Berit: Att «söma» och sy nålvantar. Hemslöjden nr. 5, 1985.

Pjoning

- Berlingske Haandarbejds-bog. Naal og Væv i Leksikon. København, 1950.
 Borås Museum: Pjoning. Hemslöjden nr. 1, 1978.

- Garnes, Kirsten: Husflid i Algerie. Norsk Husflid nr. 5, 1969.
 Gauslaa, Torbjørg: Hekling – gamle tekstiler. Norsk Husflid nr. 2, 1986.
 Hyvärinen, Eeva-Liisa: Virkede vantar. Kotiteollisuus nr. 5, 1979.
 Mattson, Anna Lisa: Pjoning i Sverige. Norsk Husflid nr. 3, 1982.
 Morset, Margrete: Pjoning, en glemmt teknikk? Norsk Husflid nr. 2, 1982.
 Rajakorpi, Leena: Virkede vantar. Kotiteollisuus nr. 6, 1974.
 Stockenström, Ann-Marie v.: Påtning eller virkning med smygmaskor. Hemslöjden nr. 6, 1977.
 Strömwall, Ingrid: Mönstrade vantar i smyg-virkning. Hemslöjden nr. 4, 1981.
 Sæbø, Kjellaug Guddal: Pjoning. Norsk Husflid nr. 4, 1973.

Kontstrikkning

- Lehtimäki, Marita: Vest, baskerlue og votter. Kotiteollisuus nr. 5, 1983.
 Ralli, Ulla: Vest. Kotiteollisuus nr. 2, 1984.
 Reijonen, Sisko: Stickad korgbotten. Kotiteollisuus nr. 5, 1979.
 Røen, Tone: «Neverkont» jakke. Norsk Husflid nr. 2, 1985.
 Svendsen, Anne-Lise: «Neverkont» eller ruta-mønster. Hemslöjden nr. 2, 1984.

Hakking

- Berlingske Haandarbejds-bog. Naal og Væv i Leksikon. København, 1950.
 Norman, Wencke: Den store håndarbejdsbogen, bind 2. Dovre mønster A/S, 1970.

Ladbytapetet

I skrivende stund sidder en flok meget flittige brodøser og lægger sidste hånd på Danmarks nyeste tapet: LADBYTAPETET. De har siddet der siden 2011, de samme 16 som var med fra starten, men snart kan de stolte stå foran deres værk, som i perioden 9. september – 20. november 2017 udstilles på Johannes Larsen Museet i Kerteminde.

Som nævnt begynder historien i 2011, da mændene på Vikingemuseet Ladby var i gang med at bygge deres nye skib, som var en tro kopi af Ladbyskibet. (Skibet, som fik navnet Ladbydragen, blev i øvrigt færdigt og søsat i 2016). Byggeriet fandt sted i et stort telt, og her sad kvinderne og kedede sig lidt, medens mændene arbejdede. Da fik frivillig Inge Svensmark spontant den – dengang - flyvske idé at brodere et tapet om skibet. Tapetet, der var inspireret af Bayeux-tapetet, skulle så

udføres i de samme materialer og teknikker.

Som sagt, så gjort. Snart var der samlet en gruppe kvinder, der gerne ville brodere og fundet en kunstner til at udføre "tegneserien" efter Inge Svensmarks oplæg, som undervejs blev til en fortælling, hvor også brodøserne deltog i udformningen.

Opbygningen er gjort som vi kender den fra Bayeux-tapetet: I midten hovedfortællingen, en frise foroven og en frise forneden.

Hovedfortællingen handler om Ladbykongens historie, som den kunne have været:

Ved foden af verdenstræet Yggdrasil spinder nornerne Urd, Verdande og Skuld skæbnetråden for Ladbykongen, som sendes ud på vikingetogt. I et slag dræbes han, og hans rejsekammerater drager med ham hjem gennem sorgens mørke landskab. Vel hjemme trækkes skibet på land, da det skal bruges som kiste for kongen, som skal ste-

FAKTABOKS:

Idé: Inge Svensmark.

Tegninger: Gudrun Katrine Heltoft.

Teknik: Bayeux-broderi.

Materialer: Hørstof og plantefarvet uld. Der er anvendt 82 forskellige farver, heraf er de 75 af egen farvning, medens de sidste 7 er garn købt i Bayeux.

Plantefarvning: Anette Nørgaard Bogulski.

Påbegyndt: 2011 – afsluttet: 2017.

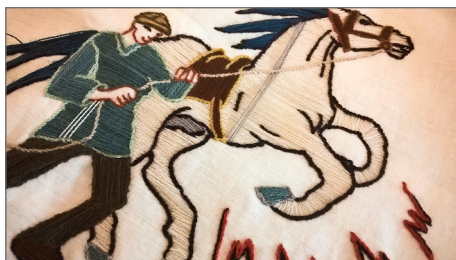
Brodøser: 16 frivillige fra Ladby Tapetlaug.

Økonomi: Støttet af fonde, private og Vikingemuseet Ladby.

Ejer: Tapetet tilhører Vikingemuseet Ladby.

... det næsten færdige Ladbytapet breder sig ud ... $7 \times \frac{1}{2}$ meter ...

Arbejdsgang i broderiet – konturer tegnes op og broderes – bunden lægges med lange tråde tværs over motivet – hvorefter motivet fyldes helt ud.

Originale tegninger – monter med syprøver.

des til hvile i en høj. Som ledsagere på rejsen til Valhal slås 11 heste og 4 hunde ned. Derudover gives der rige gravgaver med. Kort tid efter gravlæggelsen bryder røvere ind i graven og stjæler de mest kostbare ting. Tiden går, agerbruget udvikles, de nye tider kommer, og i 1935 bliver skibet fundet og udgravet - i dag sidder 16 kvinder og broderer Urd, Verdan og Skuld – fortid, nutid og fremtid.

I frisen for oven berettes om byggeriet af Ladbyskibet med værk-

tøj og materialer, og i frisen for neden ser man først beretningen om skibet i graven, og hvad der i øvrigt blev givet med af gravgaver. Længst til højre afbildes brodøserne, plantefarveren og tegneren. Endelig til allersidst er der en gengivelse af tapetet.

Under hele tilblivelsestiden har der været stor offentlighed omkring projektet. Således har brodøserne arbejdet i et af museets rum, og alle museumsgæster var mere end velkomne til at kigge ind. Der var også

Sådan ser der ud på bagsiden.

nok at kigge på. For at kunne udføre det store broderi i så korrekt Bayeux-teknik som muligt er der udført i hundredevis af sy- og farve-

prøver. Der har været tilbudt åbne sykurser, så interesserede har haft mulighed for at lære at sy denne teknik, og man har fremstillet små sykit, så man selv kunne brodere et motiv fra tapetet. Der var oprettet en Facebook-profil, hvor små afsnit af fortællingen kontinuerligt blev lagt op, ligesom der ofte har været fremvisninger af tapetet i museets åbningstid. Desuden er der også løbende udgivet småbøger og hæfter.

Men alt arbejdet har været givende, for i dag står museet med et flot klenodie, som hæver sig blandt alle de mange andre "Bayeux-tapeter", der efterhånden er syet både her i landet og i andre lande.

Lis Slottved

Kilder:

- Samtale med Inge Svensmark den 21.06.2017.
- www.vikingsmuseumladby.dk/om-museet/nyheder-2017/ladbytapetets-fortaelinger/
- På Facebook: Vikingsmuseet Ladby.
- Folder udgivet af Ladby Tapetlaug: Ladbytapetet: *Hænder der tegner – Hænder der syr – Skulder ved skulder.*
- I forbindelse med den første udstilling på Johs. Larsen Museet er der planlagt et katalog.

Vi besøgte Cynthia Fusillo i Barcelona. Hun sendte en hilsen med et træ og et selvportræt i til Bent Bille i begyndelsen af juli.

Vibeke Lindhardt

Vibeke Lindhardt er tekstilkunstner og foredragsholder, cand.pæd. og forfatter til bogen: *Se min kåbe - om de danske bispekåber som pragt, dragt og magt*, som blev omtalt i bladet 24. årgang nr. 2 – november 2013.

For at gøre mange håndarbejdsprojekter til en levevej, begyndte hun på Skals Håndarbejdsskoles Seminarium, og fra 1983 kom hun i lære hos den dansksvenske tekstilkunstner Ann-Mari Kornerup, som var en meget generøs læremester. Jeg ved, at Vibeke Lindhardt føler sig privilegeret over at have stået i lære hos hende.

Vibeke Lindhardt har været på studieophold i Japan 1986 og i Italien 1987. Hun er cand.pæd. i didaktik og materiel kultur fra Aarhus Universitet 2011.

Hun har arbejdet som tekstilkunstner, underviser og foredragsholder hele sit professionelle liv. Som oftest har hun eksempler på fine håndvævede tekstiler eller andre rariteter med til foredragene, som kan skræddersys til målgruppen og den tid, som er til rådighed. Af foredrag kan nævnes:

- Pibekraver og fløjlsmaiver – reformationens betydning.
- Bispekåber – pragt, dragt og magt.
- Fra gamle aviser til guldråde.
- Mormors garderobeskab - eller den tidkrævende unyttigheds betydning.
- Tegn & gerninger.

Vibeke Lindhardts kunstneriske iværksætterånd er formentlig hentet fra barndomshjemmet i Silkeborg, hvor hun er vokset op i en familie,

hvor alle var meget dygtige med deres hænder.

Allerede i 1987 forarbejdede hun messehagler og antependium til Haderslev Domkirke efter dronning Margrethes skitser. I årenes løb har hun ligeledes vævet kirketekstiler til mange af landets andre kirker. Her skal blot nævnes enkelte:

- 1989 Roskilde Domkirke: Bispekåbe efter Ann-Mari Kornerups for-

læg, sammen med Isabel Abos Madsen.*

- 1995 Glostrup kirke: Tegnet og tilrettelagt broderiet af et kortæppe (gulvtæppe) udført som et samarbejde af en række damer fra sognet.
- 2000 Virklund kirke: Rødt prædikestols-udsmykningbillede. Rød messehagel. Sort prædikestolsudsmykning/billede.

Vibeke Lindhardt beskrives som et særdeles ambitiøst og vedholdende menneske. Hun har i alle årene parallelt med kirketekstilerne også været og broderet billeder på papir.

Hun har haft udstillinger mange steder i ind- og udland, hvor der her blot skal nævnes enkelte.

- Charlottenborgs Forårsudstilling 1986, 1992 og 2005.
- Kunstnernes Efterårsudstilling, Den Frie 1989.
- »Kåber og Kunst«, Palæet, Roskilde 1989.
- »Quatre Equis - XXXX«, Centre d'Artesania, Barcelona 1990.
- »Craft in Europe«, Pavepaladset, Avignon 1990.
- Kunstnernes Påskeudstilling 1991.
- Handwerkskammer, Hannover 95.

- Wien 1998.
- Röhsska Museet, Göteborg 1999.
- Holland Papierbiennale, Museum Rijswijk 2004.

Det skal også lige nævnes, at Vibeke Lindhardt har fået en række legater mv. – her bringes nogle eksempler:

- Statens Kunstfonds arbejdslegat 1991, 2000 og 2005.
- Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond 1968 1986, 1987, 2003 og 2005.
- Augustinus Fonden 1987 og 2005.
- Rejselegat Statens Kunstfond 1987.
- Designfonden 1997.
- Statens Kunstfonds præmiering af tæppet: Hud, 1999.
- Ophold på Statens Værksteder for Kunst: 1996, 1997, 2005 og 2006.

Vibeke Lilbæk

Noter:

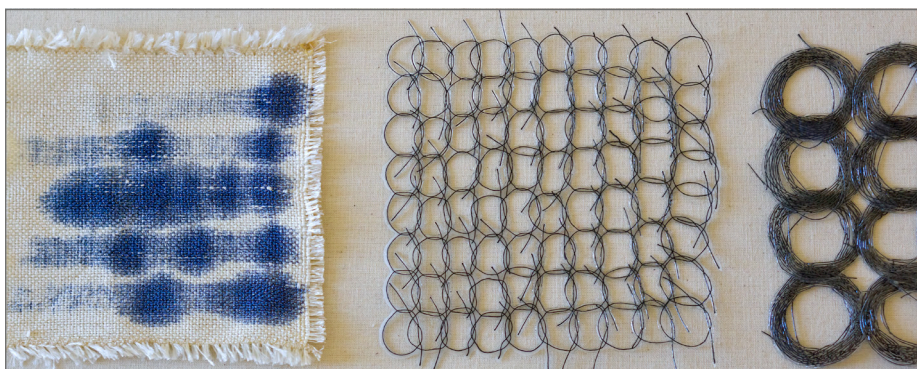
- Vibeke Lindhardt besøgte Hanne Frøsig Dalgaard og lånte hendes ph.d.-afhandling i forbindelse med, at hun skrev på sin bog om bispekåberne.
- Vedrørende Isabel Abos Madsen: Hende kender Bent Bille fra Hørvævs-museet, og hun er årsag til kendskabet til Carla i Barcelona, Spanien. TENEN var på tur til Barcelona i oktober 2016, hvor vi flere gange mødte Carla.

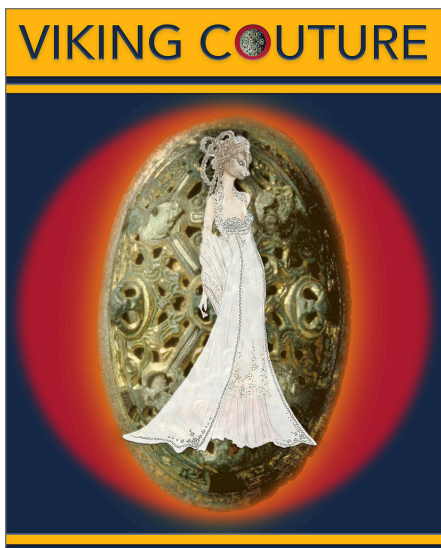

Når Vibeke Lindhardt trækker i trådene, kommer der fine kirke-tekstiler ud af det. Da den nu 56-årige kunsthåndværker Vibeke Lindhardt som ung ernærede sig som kustode på Glypteket, udnyttede hun tiden til bla. at folde japanske fugle.

Den side af hende, fik vi et indblik i, da vi var nogle fra TENEN, der besøgte hendes værksted i maj 2017. Her eksperimenterede hun bla. med "garn" af et kunststof, der smelter sammen ved strygning.

Viking Couture

... Enköpings Museum, hösten 2017

Genom kontakt med svenskfödda modedesignern Desirée Köster verksam i London, har jag engagerats i detta samarbetsprojekt, vilket utmynnar i en utställning på Enköpings museum 30. sep. till 3. feb. 2018.

Desirée har återskapat en ensemble utifrån arkeologiska dräktfynd som hittats i en kvinnlig båtgrav vid det vikingatida högsätet i Gamla Uppsala. Den kommer att visas på utställning Viking Couture till hösten på Enköping Museum. Med på utställningen finns också en modern kreation, inspirerad av vikingatidens formspråk. I projektet medverkar förutom Desirée Köster, textildesigners, utställningsarkitekt och arkeolog.

Under en underbar helg i Uppsala trakten introducerades vi i Viking Couture, med en föreläsning av arkeologen Annika Larsson, Uppsala

Universitet, där hon i sin forskning om vikingatida dräkter, utmanar historiska föreställningar om dräkter, sociala roller, genus och kulturella frågor.

Min uppgift i projektet är att sticka ett par muddar i den återskapande ensemble. I mitt skapande har jag dåtida gravfynd som inspiration, bla. en del av ett blomsterbroderi i silke från ett klädesplagg, samt en stenbild av Valkyrian.

Tillsammans med en av Sveriges kunnigaste kvinnor inom ull och vävning, Lena Köster har jag sökt ett garn som möter upp behovet av rätt uttryck och kvalitet. Förutom ullgarnet använder jag guldtråd och glaskulor. Mudden är formstickad med smock, reliefer och blomsterrankor.

Att medverka i ett projekt som grundar sig på ny forskning med konkreta gravfynd från Vikingatiden, ger mig en unik och värdefull grund att stå på och som ett gyllene ymnighetshorn där mina idéer flödar i ett härligt nyskapande.

Välkommen till utställningen i Enköping!

Inger Ohlsson

Forfatternen kalder sig selv "Drottning av den Skånska Spedetröjan". Foto fra: www.skd.se

Note: Svensk "muddar" er håndledsvarmere og "en spedetröja" er en natttröje på dansk. Enköping ligger 80 km NW for Stockholm mod Oslo. *Red.*

Ting du ikke har set før

Efterårsudstillingen på Køng Museum viser ting, der ikke har været udstillet før. Tingene hidrører dels fra Kongehusets samling af historiske linnedesager og dels fra Museum Sydøstdanmarks arkiver samt fra Køng Museums egne arkiver.

De historiske linnedesager har deres egne fortællinger, som vil blive brugt til at illustrere industrieventyret i Køng fra 1774 med fokus på de personer, der førte fabrikken frem til dens udnævnelse til Kongelig Hofleverandør i 1787.

Kongehuset har været en stor aftager af Køng Fabriks produkter. Christiansborgs talrige brande krævede fornyelse af hele beholdninger af linnedvarer og gav god omsætning for Køng Fabrik. Kongehuset bestilte brudekister til alle Christian IX's døtre på Køng Fabrik og fabrikken leverede linnedvarer til Kongehuset helt op til 1924, hvor den sidste køngvæver sad i kælderens på Christiansborg og vævede.

Køng Museum bad Dronning

Margrethe om tilladelse til at vise nogle af disse fine linnedesager, og museet fik Kongehusets tilladelse til at udvalgte nogle linnedesager fra slottets linnedepot. Der vises således på udstillingen nogle ting fra Amalienborgs eget museumsskab med linnedprodukter.

På udstillingen vil et rum blive dedikeret til de fine hørtekstiler fra Kongehuset. I et tilstødende lokale vil et eksemplar af den næsten 14 meter lange Kongedug med rigsvåbenet blive udstillet.

Kongedugen blev genvævet i slutningen af 1950'erne af væveren Solveig Hørbye og brugt af Kongehuset til Nytårstaflet indtil for nylig.

Tidsskriftet TENEN har i 23. årgang nr. 1 og 2 - 2012 bragt historien om kongedugene og Solveig Hørbye. Den kan hentes gratis på TENENs hjemmeside i en pdf-version. Illustrationen herunder er fra dette særtryk.

Udstillingen i Køng varer indtil 22. oktober 2017. Læs mere på museets webside www.koengmuseum.dk

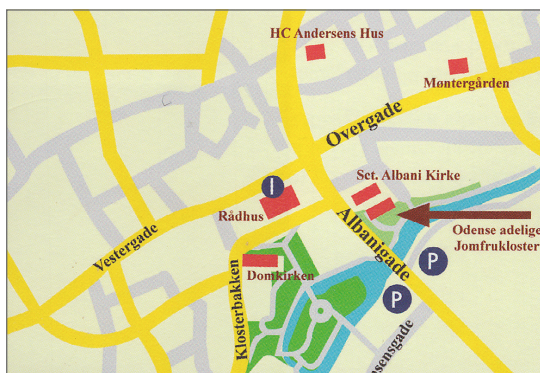
Postkort: I Odense adelige Jomfrukloster er der i det tidligere bibliotek bevaret to bogreoler, som er indbygget i til-murede vinduespartier. Vi genkendte den noget specielle konstruktion med gitterlåger, for vi havde jo i Roskilde Kloster set et billede med en stol, som oprindeligt var i Odense, og hvor reolen danner baggrund. TENEN har udgivet bogen "Luksusforordninger", hvor stolen er på side 45 og maleriet på side 82.

Odense adelige Jomfrukloster fusionerede i 1974 med Roskilde kloster.

Karen Brabes Bibliotek, malerisamlingen og det øvrige inventar fra klostertiden ejes af Den Skeel-luel-Brabeske Stiftelse, Roskilde Kloster.

Realea har købt og restaureret ejendommen og blev fær-dige i 2013. Syddansk Univer-sitet er bruger i dag.

FL

Aran trøjer

På rejse rundt i Irland, gjorde vi holdt i Galway. Byen ligger på øens vestkyst, og ud for i Galway Bugten ligger de tre øer, der udgør hovedparten af Aran øerne. De er omkring 46 km² tilsammen, og der bor ca. 1200 mennesker på de tre øer. Øerne er hjemsted for Aran trøjen, der har fået et verdensomspændende ry i det 20. århundrede.

Omkring 1860 er en tækker-svend på valsen set bære den første håndstrikkede Aran trøje i Monastervin sogn, står der at læse på en trøjetiket.

Aran mønstre er sammensat af mange forskellige snoninger og fletninger. Trøjerne er berømte for deres uld kvalitet og deres historie. Tidligt i historien om Aran trøjer fortælles det, at de kun var naturfarvede, og at det var fiskerne, der brugte dem. Religionen har også haft sin

indflydelse, men hvordan, fortæber sig i glemslens tåger.

Lokale kvinder begyndte i sidste halvdel af 1800-tallet at strikke deres egen version ved hjælp af tykke lokale uld, med all-over-mønstre. Nogle påstår endda, at hver gård havde sine mønstre og sammensætninger, så folk kunne genkendes.

Oprindeligt blev sweatrene strikket med uld, der havde bevaret sin naturlige lanolin, hvilket gjorde trøjerne vandtætte og betød, at de forblev slidbare, selv når de var våde.

De første kommercielt tilgængelige Aran strikkemønstre blev udgivet i 1940-erne af Patons of England, og Vogue Magazine havde artikler om beklædningen med Aran mønstre i 1950-erne. Dette gav beskæftigelse for kvinder i hele Irland. Strikning blev en vigtig del af øernes økonomi, da man i 1950-erne

The **Honeycomb** is a reminder of the hard-working bee.

The **Diamond** is a wish of success, wealth and treasure.

The **Cable**, an integral part of the fisherman's daily life, is a wish for safety and good luck when fishing.

The **Basket Stitch** represents the fisherman's basket, a hope for catches abundant.

begyndte at eksportere de strikkede varer.

I dag er en Aran trøje et must, hvis man har været på disse kanter og kan lide materialet. Det er blevet en stor industri, og Aran Sweater Market samt Aran Craft mødte vi i henholdsvis Galway og Dublin. Begge foretagender beretter gladelig om glæden ved at eje en sådan sweater eller andet tilbehør. De fortæller om fårene, der leverer ulden, mønstrene, der i dag kan sammensættes efter ønske og behov, farver-

ne, der vist alle er farvet med naturlige farver. Samstemmende fortæller de også, at mange af deres produkter er håndfremstillet i Irland.

Strikker man selv en sådan trøje, så får den flaks navnet Aran trøje, bare den har en enkelt snoning! – Den er slet ikke så svær at strikke, men man skal holde tungen lige i munden. Elasticiteten er heller ikke så stor, som ved mange andre mønstre.

*Vibeke Lilbæk
juni 2017*

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>buv</i>
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@silke-annet.dk</i>	formand + redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Teglgården 66 st.th. 3460 Birkerød	45 81 05 05 <i>debemmeregeberg@gmail.com</i>	næstformand + kalender
Bent Bille	Søndergade 66 5620 Glamsbjerg	64 72 15 65 <i>bille.glamsbjerg@gmail.com</i>	kasserer
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50 <i>slottved@dlgmail.dk</i>	sekretær + korrektur
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	26 60 28 40 <i>vofl3450@gmail.com</i>	redaktion
Maj Ringgaard	Helmsvej 37 2880 Bagsværd	21 40 43 76 <i>Maj.Ringgaard@natmus.dk</i>	bestyrelse
Susanne Lervad	Lindevej 14 1877 Frederiksberg C	22 11 08 26 <i>sl@termplus.dk</i>	bestyrelse
Susanne Rundqvist Pedersen	Rådm. Steins Allé 45, 5.tv 2000 Frederiksberg	26 62 80 80 <i>susanne.rundqvist@mail.dk</i>	bogholder
Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33, 6.tv. 2800 Lyngby	45 87 55 30 <i>hanne.dalgaard37@gmail.com</i>	korrektur
Anni Bloch	Thingvalla Allé 5 2300 København S	32 59 59 77 <i>annibloch@gmail.com</i>	suppleant
Margit Ambeck	Lyshøjgårdsvej 87, 1.th. 2500 Valby	36 30 61 50 <i>m.ambeck@gmail.com</i>	revisor
Hanne Schneller	N. Frihavnsgade 49, 2.tv. 2100 København Ø	35 38 35 45 <i>hanne.schneller@hotmail.com</i>	revisor- suppleant
Susanne Nielsen	Grusgravvej 10 4660 Store Heddinge	56 50 11 26	forklæder
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	23 92 42 85 <i>vofl3450@icloud.com</i>	redaktion + webmaster

**Kontingent til foreningen TENEN
havde betalingsfrist den 1. juli 2017.**

TENEN på internettet - www.tenen-dk.tk - tjek også
dette bladnummers egen webside med ekstra billeder samt
de henvisninger / links som omtales i artiklerne.

Brug TENENs digitale "opslagstavle"
www.facebook.com/groups/tenen.forening
- gruppen har nu 188 deltagere - er du med ?

Hjælp med at hverve nye medlemmer i foreningen TENEN.

Irsk klip

- med scones

På tur besøgte vi en 80 hektar stor bondegård i det vestlige Irland, hvor fåreavl kombineres med turistbesøg. Salg af får til slagting er lønsomt, men salg af uld til forarbejdning regnes som en underskudsforretning.

Fintan Connolly demonstrerede færdigheder, som han lærte fra sin far og bedstefar i den samme gård. Fårebund og fåreklipping var højdepunkter ligesom de dejlige scones-boller, som Frances lærte os at lave af mælk, æg, sukker, tørret frugt og self-raising-flour.

Det hele foregik i en stenbygget og stråtekt gård, dekoreret som om vi var i 1950-erne. -- VoFL

